



## Latvijas Republikas Valsts prezidenta kanceleja Prezidenta preses dienests

Pils laukums 3, Rīga-50, LV-1900, tālr. 7092122, fakss 7320404,  
prese@president.lv, www.president.lv

---

### **Valsts prezidentes Vairas Viķes-Freibergas uzruna 1941.gada 14.jūnija deportācijām veltītās grāmatas “Aizvestie” atvēršanā 2001.gada 11.junijā**

Augsti godātais Saeimas priekšsēdētāja kungs, Ministru prezidenta vietnieces kundze, Jūsu ekselences, dāmas un kungi, godātie represētie,

Jūs redzat, cik bieža ir grāmata, kas tikko tikusi nodota manās rokās, tā ir tik bieža un tik smaga, jo satur 15 424 izsūtīto vārdus. To ir par 1500 vairāk nekā tas skaits, ko līdz šim mēs bijām domājuši. Šajā grāmatā ir ierakstīti visi līdz šim apzināto deportēto vārdi. To ir vairāk nekā līdz šim bijām domājuši, nekā jau Rietumos angļu valodā iznākušajā sējumā “Šie vārdi apsūdz” - “These Names Accuse”. Es vēlētos šeit izteikt no sirds savu pateicību Latvijas Valsts arhīva direktorei Dainai Kļaviņas kundzei, vēlētos izteikt pateicību projekta vadītājai Ivetai Šķiņķes kundzei un visiem līdzdalībniekiem, kas piedalījās šī darba sagatavošanā, tāpat arī Vēstures komisijai par to, ka tā atbalstīja šo projektu un iekļāva to savā programmā. Vēlos pateikties tiem, kas ir finansiāli atbalstījuši tā izdošanu, pateicība ir arī māksliniekiem, kas ir veidojuši tiešām iespaidīgu grafisko apvalku šai vēstures liecībai.

Mums, kas esam dzīvi palikušie, un arī tiem, kas ir izsūtījuma pārdzīvotāji, ir pienākums attiecībā pret tiem, kas tajā naktī tika izrauti no savas dzīves ar visām saknēm, un šis pienākums ir bieži ļoti grūti mums izprotams, jo tāpat kā toreiz daudzi domāja, cik labi, ka es nebiju to aizvesto vidū, toreiz bija arī tie, kas sadarbojās ar okupācijas varu, kas domāja, ka pareizi darīja, izsūtīdami tautas ienaidniekus. Beigu beigās ar 60 gadu atkāpi mēs redzam, ka tajā naktī mūsu tautai tika cirstas dziļas un smagas rētas ar ilgstošām sekām, tuvu vai tālu tās ir skārušas ikkatru Latvijas iedzīvotāju, un katram Latvijas iedzīvotājam es vēlētos lūgt atcerēties – es būtu varējis būt šo izsūtīto vidū, ja man būtu bijis lemts dzīvot Latvijā tajā 14. jūnija naktī, jebkurš latvietis tajā brīdī varēja būt izsūtīto vidū, jebkurš varēja tikt šo notikumu aizskarts, un tā ir tīra sagādīšanās, ka dažus aizsūtīja un citi palika mājās. Tik vājprātīga un tik nekonekventa bija komunisma vara.

Mums, šo notikumu pārdzīvotājiem, šo notikumu piedzīvotāju pēcnācējiem, ir pienākums atcerēties to, kas toreiz notika par godu bojā gājušajiem, daudziem no kuriem šai grāmatā viņu ierakstītais vārds būs vienīgais viņu piemiņas piemineklis. Mēs šonedēļ varēsim redzēt filmu, kurā ir parādīti kapi, kuros guldīti izsūtītie, un kurā kāda veca sieviete izsūtījumā izsaka savu vienīgo vēlēšanos, kaut viņa varētu atgriezties Latvijā uz pēdējo atdusas vietu sausā kapu kalniņā, kā tas bija pieņemts mūsu senčiem, nevis gulēt tur purvājā zem ūdens.

Mūsu vēstures apgūšanā šis ir tikai viens no posmiem. Jau tajā vienā gadā no 1940. līdz 1941.gadam šie 15 424 cietušie ir tikai aptuveni puse no visiem, kas tika represēti šādā vai citādā veidā. Daudzi tika nomocīti un zaudēja savu dzīvību, citi atgriezās mājās, smagi sakropļoti, un tajā pašā datumā - 14.jūnijā -, protams, tika nošauti un izsūtīti arī latviešu virsnieki no Litenes, visa kara garumā notika dažādas citas represijas un represijas, kas turpinājās pēc kara ar atjaunotu spēku.

Mēs vēlamies atcerēties un godināt tos no mūsu vidus, kas ir tikuši netaisnīgi vajāti, kas ir tikuši nogalināti, kam ir izpostīts mūžs, viņa cerības un veselība un viņa labā slava, tiem, kas atgriezās mājās, neatrada vairs savas mājvietas un dzīvokļus, kura paziņas bieži

novērsās no viņa un gāja pāri pa ceļu, lai nebūtu jāstopas. Viņu visu sāpju ceļš turpinājās vēl ilgus gadus, tādēļ ir svarīgi mūsu jaunajai paaudzei arī mācīt par to, kas ir noticis. Mums ir jānāca saviem bērniem par visu, kas ir vēsturē noticis, it īpaši par abiem okupācijas režīmiem, jo tas ir vienīgais veids, kā mēs varēsim izprast to, no kurienes mēs nākam, to, kas ar mums ir noticis, lai dziļāk izprastu un veidotu to sevī, kas mēs vēlētos būt nākotnē. Lai dziļāk varētu izprast, kādu tautu, kādu valsti, uz kādiem principiem balstītu, mēs nākotnē vēlamies redzēt.